

УДК 658.114.45

Я.В. Кудря

Національний університет „Львівська політехніка“,
м. Львів, Україна, e-mail: swiss.inc.com@gmail.com

КЛАСТЕРИЗАЦІЯ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕКОНОМІЧНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАЦІЯМИ В МАШИНОБУДУВАННІ

Ya.V. Kudria

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine,
e-mail: swiss.inc.com@gmail.com

CLUSTERING OF THE FACTORS AFFECTING ECONOMIC EFFICIENCY OF CORPORATION MANAGEMENT IN ENGINEERING INDUSTRY

Мета. Деталізація, конкретизація і узагальнення результатів наукового дослідження однієї з актуальних тем корпоративного управління (КУ), якою є визначення й групування чинників економічної ефективності управління акціонерними товариствами в промисловості (на прикладі машинобудування).

Методика. У роботі використано загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: метод критичного аналізу, наукової абстракції, групування, деталізації, конкретизації, порівняння, синтезу й узагальнення наукового досвіду сучасних теоретичних досліджень, системний та комплексний підходи.

Результати. Розробка основних варіантів групування (кластеризації) факторів економічної ефективності КУ в машинобудуванні. Визначення і наведення груп (кластерів) чинників економічної ефективності управління корпораціями в машинобудуванні. Формування загальної характеристики груп факторів економічної ефективності управління акціонерними товариствами (АТ) в машинобудуванні.

Наукова новизна. Дістали подальшого розвитку тлумачення поняття „фактори економічної ефективності управління корпораціями“, метод групування чинників економічної ефективності управління АТ в машинобудуванні за такими ознаками класифікації і кластеризації факторів, як відношення до об'єкта дослідження, ієрархія, природа походження.

Практична значимість. Теоретичні положення дослідження доведено до рівня методу і пропозицій щодо визначення, класифікації й кластеризації факторів економічної ефективності управління корпораціями в машинобудуванні. Розроблений метод дозволить полегшити управління АТ у промисловості України, забезпечить підвищення рівня економічної ефективності управління і розвитку підприємств, може використовуватися в теорії та на практиці корпоративного управління.

Ключові слова: акціонерне товариство (корпорація), групи, групування, корпоративне управління, машинобудування, промисловість, фактори

Постановка проблеми та її актуальність. Вивчення факторів, що впливають на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні є одним із ключових питань для теоретичного і практичного корпоративного управління (КУ). Наприклад, без їх групування, формулювання науково обґрунтованих висновків щодо дії на нього цих чинників, рівень розвитку та його якості на підприємствах, конкурентоспроможність акціонерних товариств (АТ) видається малоімовірним. Відсутність висновків унеможливує оцінювання і аналізування економічної ефективності корпо-

ративного управління в машинобудуванні, виявлення резервів і визначення пріоритетних шляхів покращення його стану у виробників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням корпоративного управління, зокрема, у промисловості і в машинобудуванні, приділено увагу В. Андроновим [1], А. Асаулом [2], А. Воронковою [3], В. Гриньовою [4] та іншими. Ними висвітлено його історію, обґрунтовано категорійно-понятійний апарат корпоративного управління, висвітлено суть різних моделей управління АТ, інтегрованими корпоративними структурами, їх особливості в Україні й у світі тощо.

Невирішені раніше питання. Однак вони фактично не висвітлили проблему групування факторів, що впливають на економічну ефективність управління корпораціями в промисловості, у тому числі, у машинобудуванні, і загального охарактеризування їх груп.

Формулювання мети. Метою статті є деталізація, конкретизація і узагальнення результатів аналізу й групування факторів, які впливають на рівень економічної ефективності управління корпораціями в промисловості, що здійснюється на прикладі машинобудівних АТ, а також результатів формування загальної характеристики відповідних їм груп.

Виклад основного матеріалу. Чинники, що впливають на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні, – це умови еволюції підприємств, з яких формується середовище їх виробничо-господарської діяльності і котрі впливають на механізми корпоративного управління, детермінуючі й забезпечуючі його якість та результативність у АТ, відповідний стан виробників.

Групування чинників, що впливають на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні пропонуємо здійснювати за двома групами факторів – „А“ і „Б“, перша з яких ділиться на три підгрупи, котрі означаються як „Чинники із груп А₁...А₃“. У другій групі факторів, що впливають на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні, передбачається виділення однієї підгрупи чинників під умовною назвою „Фактори з групи Б“. Ці фактори поділяються на ще менші підгрупи чинників, що впливають на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні. Вони значаться як „Фактори групи А_{1.1}...А_{3.1}, А_{1.п}...А_{3.п}, Б_{1.1}...Б_{1.п}“. Останні агрегують чинники, що впливають на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні за рисами, які відповідають тій або іншій їх групі – (А_{1.1.1}...А_{3.п.п}, Б_{1.1.1}...Б_{1.п.п}). Вертаючись до групування, слід зазначити, що його планується проводити за такими класичними ознаками класифікації факторів, як відношення до об’єкта дослідження, ієрархія і природа походження.

Результати групування чинників, що впливають на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні, наводяться нижче. Групи факторів розділяються на зовнішні (чинники групи „А“) і внутрішні (фактори групи „Б“). При цьому перші розбиваються на мета-, макро- й мезоекономічні або чинники груп „А₁“, „А₂“, „А₃“, другі – мікроекономічні та, відповідно, фактори групи „Б₁“. Ці, у свою чергу, у першому випадку розділяються на непереборні сили, глобальні і міжнародні (чинники груп „А_{1.1}“, „А_{1.2}“ й „А_{1.3}“), у другому – географічні чи фактори групи „А_{2.1}“, історично-політичні (чинники групи „А_{2.2}“), законодавчо-нормативні або фактори групи „А_{2.3}“, ринкові (чинники групи „А_{2.4}“), ресурсно-сировинні (фактори групи „А_{2.5}“), інституціональні та страхові („А_{2.6}, А_{2.7}“), в третьому – адміністративно-муніципальні (чинники групи „А_{3.1}“), у четвертому – маркетингові, вартісно-майнові, організаційно-управлінські, психологічні, соціокультурні, фінансово-економічні, інвес-

тиційно-кредитні, інтелектуально-креативні, науково-технічні, технологічні, техніко-економічні, логістично-збутові (фактори груп „Б_{1.1}“...„Б_{1.13}“).

Варто зауважити, що при групуванні чинників, що впливають на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні за відношенням до об’єкта дослідження і природою походження, деякі з них умовно можуть бути автономними й паралельно розглядатися складовими та похідними від других менших підгруп і груп факторів, які впливають на її рівень. Для прикладу, чинники групи „А_{2.5}“ можуть бути складовою факторів групи „А_{2.4}“, а чинники групи „А_{2.7}“ – похідною від факторів групи „А_{2.6}“. Передостанні й останні можуть одночасно виступати складовою й похідною від чинників групи „А_{2.4}“, але, у нашому випадку, виділені чинники розглядаються як відносно автономні. Більше того, вони можуть визначати і підпорядковуватись одні одним, переплітатися, бути суміжними між собою.

Результати групування факторів, що впливають на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні, за рівнем ієрархії наводяться автором у табл. 1.

Таблиця 1

Групи чинників, що впливають на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні (за співвідпорядкованістю)

відношенням до об’єкта і своєю природою	Перелік груп чинників за ієрархією		
	нелінійною	ланцюговою (скалярною)	
		частково	повністю
А _{1.1}	Гм-фактори*	А ¹ , А ¹ (А _{1.1})	á ₁
А _{2.3}	Гі-чинники	А ² , А ² (А _{2.3})	á ₂
А _{2.4}	М-фактори	А ³ , А ³ (А _{2.4})	á ₃
А _{2.2}	Нр-чинники	А ⁴ , А ⁴ (А _{2.2})	á ₄
А _{2.1}	Ng-фактори	А ⁵ , А ⁵ (А _{2.1})	á ₅
-	Е-чинники	А ⁶	á ₆
-	Де-фактори	А ⁷	á ₇
Б _{1.1}	Ма-чинники	А ⁸ , А ⁸ (Б _{1.1})	á ₈
А _{2.3}	Лг-фактори	А ⁹ , А ⁹ (А _{2.3})	á ₉
А _{3.1}	Ам-чинники	А ¹⁰ , А ¹⁰ (А _{3.1})	á ₁₀
А _{2.6}	І-фактори	А ¹¹ , А ¹¹ (А _{2.6})	á ₁₁
А _{2.7}	Іп-чинники	А ¹² , А ¹² (А _{2.7})	á ₁₂
А _{2.5}	Рс-фактори	А ¹³ , А ¹³ (А _{2.5})	á ₁₃
-	Еі-чинники	А ¹⁴	á ₁₄
Б _{1.7}	Іс-фактори	А ¹⁵ , А ¹⁵ (Б _{1.7})	á ₁₅
Б _{1.9}	St-чинники	А ¹⁶ , А ¹⁶ (Б _{1.9})	á ₁₆
Б _{1.2}	Ое-фактори	Б ¹ , Б ¹ (Б _{1.2})	á ₁₇
Б _{1.3}	От-чинники	Б ² , Б ² (Б _{1.3})	á ₁₈
Б _{1.4}	Р-фактори	Б ³ , Б ³ (Б _{1.4})	á ₁₉
-	Вр-чинники	Б ⁴	á ₂₀
Б _{1.5}	С-фактори	Б ⁵ , Б ⁵ (Б _{1.5})	á ₂₁
-	Ге-чинники	Б ⁶	á ₂₂
Б _{1.6}	Ісг-фактори	Б ⁷ , Б ⁷ (Б _{1.6})	á ₂₃
Б _{1.8}	Т-чинники	Б ⁸ , Б ⁸ (Б _{1.8})	á ₂₄
Б _{1.10}	Ф-фактори	Б ⁹ , Б ⁹ (Б _{1.10})	á ₂₅
Б _{1.11}	Лт-чинники	Б ¹⁰ , Б ¹⁰ (Б _{1.11})	á ₂₆
Б _{1.12}	Се-фактори	Б ¹¹ , Б ¹¹ (Б _{1.12})	á ₂₇
Б _{1.13}	Іт-чинники	Б ¹² , Б ¹² (Б _{1.13})	á ₂₈
-	Sec-фактори	Б ¹³	á ₂₉
-	Rf-чинники		á ₃₀

Примітка. Умовні скорочення груп факторів наводяться нижче.

Результатом групування факторів за ієрархією є отримання 7 нових груп чинників (E, De, E1-фактори, Bp, Fe, Sec-чинники, решта (див. табл. 1), що входять до складу факторів групи „А“ й „Б“ та їх частин. Вони доповнюють і розширюють перелік їхніх груп, що отримується з групування чинників, які впливають на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні, за ознаками „відношення до об'єкта дослідження“ й „своєю природою“ до 30. Це робить можливим включення будь-якого фактора до відповідної групи, чому завдячуємо їх чисельності. Важливу роль у цьому відіграє і аналіз змісту кожної групи чинників. Його теоретична цінність і практичне значення полягає у тому, що означення змісту груп факторів, що впливають на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні, слугує своєрідним підґрунтям для формування їх загальної характеристики. Наявність загальної характеристики груп чинників, що впливають на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні, яка висвітлює не лише суть названих, а й ініціалізує фактори, котрі включаються до тієї або іншої з них, гарантує учасникам корпоративних відносин „комфортність“ роботи із групами і чинниками у теоретичному та практичному КУ. Звідси витікає потреба формування загальної характеристики цих груп факторів.

1. Fm-фактори – це непереборні сили, властиві для метарівня національної суспільної господарської системи держави, що діяли, впливають або будуть мати вплив на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні. Сюди відносимо фактор часу і простору (t й s-чинники).

2. Gі-чинники – це глобально-міжнародні події, властиві для мега- чи квазірівня національної суспільної господарської системи держави, що діяли, впливають або будуть мати вплив на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні. Сюди відносяться найважливіші події зовнішньої політики країни, найвизначніші світові події, що впливають на державу, рівень розвитку трансрівня економіки країни (вплив інтеграційних процесів, ситуація у прикордонних регіонах, стан транскордонного співробітництва) та інші.

3. M-фактори – це ринкові сили і події, властиві для макrorівня національної суспільної господарської системи держави, що діяли, впливають чи будуть мати вплив на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні. Сюди відносимо умови, що діють на попит і пропозицію на вільному ринку й визначають ціни, поведінку продавців та покупців промислової продукції, кредиторів, позичальників, інтереси людей, колективів, які виникають під його впливом і впливом ринкової кон'юнктури, конкуренції, прагнення до отримання прибутку та змушують покращувати виробництво, підвищувати ефективність і якість роботи [6].

4. Hр-чинники – це історично-політичні події, властиві для макrorівня національної суспільної господарської системи держави, що діяли, впливають або

будуть мати вплив на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні. Сюди відносяться політичні рішення, події й історичні факти, що стосуються часу і процесу зародження, розвитку та становлення країни.

5. Ng-фактори – це природно-географічні умови розвитку країни, властиві для макrorівня національної суспільної господарської системи держави, що діяли, впливають чи будуть мати вплив на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні. Сюди відносимо наявність і доступність мінеральних ресурсів, клімат, умови виробництва, використання промислової продукції, територіальне розташування [7].

6. E-чинники – це етнокультурні події, властиві для макrorівня національної суспільної господарської системи держави, що діяли, впливають або будуть мати вплив на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні. Сюди відносяться звичаї, традиції і вірування народностей і народів, що становлять населення країни тощо.

7. De-фактори – це демографічні й економічні події, властиві для макrorівня національної суспільної господарської системи країни, що діяли, впливають чи будуть мати вплив на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні. Сюди відносимо динаміку ВВП, рівень інфляції та його зміни, динаміку курсу національної валюти держави, що впливають на рівень доходів, стан зайнятості й вартість робочої сили, величину відсоткових ставок за кредитами, вартість ресурсів, які купуються підприємствами, структуру попиту на деякі групи промислової продукції, її експортерів та імпортерів [7], а також ознаки, з котрих формується загальна характеристика населення країни.

8. Ma-чинники – це маркетингові сили і події, властиві для макrorівня національної суспільної господарської системи країни, що діяли, впливають чи будуть мати вплив на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні. Сюди відносяться екологія, природні ресурси, правова, політична і економічна системи держави, структура й склад її населення, його традиції, матеріальне становище та економічна культура, кон'юнктура ринку, фінансові кола, системи управління підприємствами, місце і роль служб маркетингу в організаційних структурах останніх, їх організаційні структури, фахівці з маркетингу, маркетингові посередники, засоби масової інформації, контактні аудиторії, постачальники, споживачі промислової продукції, конкуренція, фонди й громадські організації, широка громадськість та інші [8].

9. Lr-фактори – це законодавчі події, властиві для макrorівня національної суспільної господарської системи держави, що діяли, впливають або будуть мати вплив на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні. Сюди відносимо законодавство, регуляторну діяльність уряду країни, вплив політичних і громадських організацій [7].

10. Am-чинники – це адміністративно-муніципальні сили і події, властиві для макро- й мезорівня національної суспільної господарської системи держави, що діяли, впливають чи будуть мати вплив на еко-

номічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні. Сюди відносяться економічні й адміністративні заходи регіональних і місцевих органів влади зі стимулювання розвитку підприємницької діяльності на теренах ввірених їм регіонів та міст країни, попередження випадків прояву недобросовісної конкуренції на обласних і локальних ринках і розвитку секторів „тіньової економіки“ в них, пропаганди, популяризації та укорінення застосування соціально-економічної прерогативи підприємствами тощо.

11. І-фактори – це інституціональні сили і події, характерні для макrorівня національної суспільної господарської системи країни, що діяли, впливають або будуть мати вплив на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні. Сюди відносимо структуру акціонерного капіталу підприємств, вагомість його органів управління, відстоювання виробничо-соціальних інтересів певною групою чи групами учасників КУ, асиметрію інформації, види контролю, що застосовуються в корпоративному управлінні, розвиненість фондового ринку в державі і світі, стандартизацію принципів корпоративного управління, законодавче й державне регулювання корпоративного управління, формалізованість інституціональної системи, трансформаційність учасників корпоративних відносин, рівень конкуренції, цінове регулювання корпоративного управління, розвиненість корпоративної культури, популярність та дієвість інституту корпоративного секретаря, структурність розбудови суб'єктів КУ, фінансову стійкість, платоспроможність і інтелектуальний капітал корпорацій [9].

12. Іп-чинники – це страхові події, властиві для макrorівня національної суспільної господарської системи держави, що діяли, впливають чи будуть мати вплив на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні. Сюди відносяться розвиненість страхування в країні (рівень його законодавчо-нормативного забезпечення, підтримання і протекції, фіктивності, кількість страховиків, вірогідність настання страхових подій, частота втілення ризиків у життя, невідомі обставини й форс-мажорні події (УС та FME (X-фактор), інноваційність, гнучкість, довговічність та ефективність інструментів, методів і підходів до страхування, суми премій і виплат за страховими випадками, розміри втрат страховиків, розгалуженість страхової мережі, відсоток капіталізації та фінансування АТ страховими компаніями (ринком) і, навпаки) й інші.

13. Іс-фактори – це ресурсно-сировинні умови розвитку країни, властиві для макrorівня національної суспільної господарської системи держави, що діяли, впливають або будуть мати вплив на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні. Сюди відносимо наявність і забезпеченість ресурсами й сировиною, контрольованість, регульованість їх споживання з боку уряду країни, складність документарного оформлення права на розвідку покладів, розроблення природних, синтезу штучних матеріалів згідно з вимогами міжнародного та вітчизняного правового поля, техніко-технологічні умови їх видобування і виробництва в державі, розвиненість добувної, переробної промис-

ловості, технологій створення матеріалів, імпорт й експорт ресурсів та сировини країною тощо.

14. Еі-чинники – це інженерні й інфраструктурні умови розвитку країни, властиві для макrorівня національної суспільної господарської системи держави, що діяли, впливають або будуть мати вплив на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні. Сюди відносяться забезпеченість країни вільними водними і земельними угіддями, освоєність цих ділянок, стан і розвиток інфраструктури в державі, відстані між ресурсно-сировинною базою, її об'єктами, підприємствами та споживачами промислової продукції, становище їх акцій на різних фондових ринках, котирування об'єми продажів останніх, ефективність існуючої й інтенсивність створення нової інформаційної та соціальної інфраструктури, інше.

15. Іс-фактори – це інвестиційно-кредитні події, властиві макrorівню національної суспільної господарської системи держави, що діяли, впливають чи будуть мати вплив на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні. Сюди відносимо міжнародні події, сталість країни до них, політичну і соціально-економічну ситуацію в державі, інфляційні очікування, прогнозовану та фактичну інфляцію, стабільність міжнародних платіжних засобів і національної грошової одиниці країни, ефективність гарантій уряду держави, відсотки за кредитами, терміни повернення, доступність зовнішніх і внутрішніх запозичень для підприємств та населення країни, кількість „проблемних“ кредитів, гнучкість, окупність і реалістичність інвестиційних проектів тощо.

16. St-чинники – це науково-технічні події, властиві макrorівню національної суспільної господарської системи країни, що діяли, впливають або будуть мати вплив на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні. Сюди відносяться рівень науково-технічного прогресу в державі, число науково-дослідних установ і чисельність наукових кадрів, інженерів, кількість проведених НДДКР на теренах країни, інноваційність зразків промислової продукції, її технологічність, купівельна спроможність та забезпеченість високотехнологічною промисловою продукцією підприємств, населення держави, інше.

17. Ое-фактори – це організаційно-економічні події, властиві макро- і мікрорівню національної суспільної господарської системи держави, що діяли, впливають чи будуть мати вплив на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні. Сюди відносимо різного роду ситуації, що мають місце, за результатами роздержавлення й реструктуризації української економіки, формування, розподілу та перерозподілу, інших дій з майном підприємств і оцінювання його вартості, первинної й вторинної емісії корпоративних цінних паперів тощо.

18. Ом-чинники – це організаційно-управлінські події, властиві мікрорівню національної суспільної господарської системи держави, що діяли, впливають або будуть мати вплив на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні. Сюди відноситься так званий людський чи h-фактор, забез-

печеність країни теоретичними засадами і практичними положеннями щодо підготовки фахових управлінських кадрів для корпоративних структур у промисловості, їх наявність у підприємств, присутність, міра використання та розвиненість ефективних механізмів управління АТ в машинобудуванні, домінування і частота (періодичність) застосування адміністративних, психологічних, економічних і комбінованих методів впливу на працівників та інший персонал.

19. Р-фактори – це психологічні умови розвитку працівників і персоналу підприємств, властиві для мікрорівня національної суспільної господарської системи країни, що діяли, впливають чи будуть мати вплив на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні. Сюди відносимо пізнавальні процеси, що активізуються у відповідь на подразники, які діють зараз або мали місце в минулому досвіді, узагальнюють ці впливи, забезпечують передбачення результатів й способи їх досягнення, емоційно-вольові стани, котрі посилюють чи послаблюють активність працівників підприємств, властивості особистості, що проявляються у відмінностях поведінки людей та результатах їх праці, психічні навантаження на працівника у зв'язку з ускладненням виробництва промислової продукції і збільшенням інформаційних потоків, підвищенням відповідальності, ускладненням міжособистісних відносин, популярність управління трудовими концепціями працівників підприємств на основі повнішого врахування їх потреб, інтересів і мотивів діяльності, соціальну активність в умовах переходу до ринкових відносин та демократизації управління машинобудівними корпораціями, умови для реалізації творчого потенціалу працівників у них тощо [10].

20. Вр-чинники – це біологічно-фізіологічні умови розвитку працівників і персоналу підприємств, властиві мікрорівню національної суспільної господарської системи країни, що діяли, впливають або будуть мати вплив на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні. Сюди відносяться збуджуваність і моторика працівника, його окремі хімічні, фізіологічні, фізичні й біологічні параметри, моральний, психічний та загальний стан здоров'я працівників, його відповідність задекларованим нормативам і нормам, професійна придатність персоналу підприємств й інше.

21. S-фактори – це соціокультурні події, властиві мікрорівню національної суспільної господарської системи країни, що діяли, впливають чи будуть мати вплив на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні. Сюди відносимо системи життєвих цінностей, що складаються з традицій, звичаїв, стереотипів, і справляють істотний вплив на споживання в рамках даної території, які можуть бути зовсім іншими в іншому місці й котрі формують поведінку споживачів промислової продукції, ставлення людей один до одного, підприємств, конкурентів, продавців, суспільства та природи [11].

22. Fe-чинники – це інформаційні і технічні події, властиві мікрорівню національної суспільної господарської системи країни, що діяли, впливають чи будуть мати вплив на економічну ефективність управ-

ління корпораціями в машинобудуванні. Сюди відносяться забезпеченість підприємств комп'ютерною технікою, технологіями і системами, розгалуженість і розвиненість інформаційних мереж, стан та поширеність їх застосування у процесах виробництва промислової продукції тощо.

23. Isf-фактори – це фінансово-економічні події, властиві мікрорівню національної суспільної господарської системи країни, що діяли, впливають або будуть мати вплив на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні. Сюди відносимо структуру і стан статутного й позичкового капіталів підприємств, їх дебіторську та кредиторську заборгованість, ліквідність, фінансову стійкість, ділову активність, прибутковість та рентабельність, конкурентоспроможність й інвестиційну привабливість, розміри реінвестованого прибутку, фондів й інше.

24. T-чинники – це умови фізіологічного, розумового й творчого розвитку працівників і персоналу підприємств, властиві мікрорівню національної суспільної господарської системи країни, що діяли, впливають або будуть мати вплив на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні. Сюди відносяться всі можливі обставини, що діють відповідним чином на окремих працівників чи їх групи, які генерують відповідні ідеї, обґрунтовують їх, залучаються до створення нових зразків промислової продукції виробниками і розроблення інноваційних проектів на підприємствах тощо.

25. F-фактори – це технологічні події, властиві макро- і мікрорівню національної суспільної господарської системи країни, що діяли, впливають чи будуть мати вплив на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні. Сюди відносимо появу і широке використання нових матеріалів, нові технологічні рішення виробників промислової продукції, значимість технологічних досягнень у розвитку науки, виробництв і підприємств та інше.

26. Lm-чинники – це техніко-економічні події, властиві мікрорівню національної суспільної господарської системи країни, що діяли, впливають або будуть мати вплив на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні. Сюди відносяться виробничі і матеріально-технічні особливості галузі, у нашому випадку – машинобудування, розміщення підприємств, джерела формування, склад парку й виробнича структура основних засобів, технічний рівень виробництва, завантаженість, змінність роботи та виробнича потужність устаткування, кількість проведених ремонтів і модернізацій, форми відтворення, фондоддача, фондоемність і фондоозброєність праці тощо.

27. Se-фактори – це логістично-збутові події, властиві мікрорівню національної суспільної господарської системи країни, що діяли, впливають чи будуть мати вплив на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні. Сюди відносимо джерела формування, склад, структуру і забезпеченість підприємств запасами, умови їх збереження, протяжність переміщення матеріалів за логістичним ланцюгом, тривалість циклу обслуговування замовлення, якість сервісу,

їх обсяги, вимоги до виробництва промислової продукції, умови продажу й кооперації, маневреність, адаптивність та стійкість роботи виробників, інші.

28. Іт-чинники – це соціально-економічні події, властиві мікрорівню національної суспільної господарської системи країни, що діяли, впливають або будуть мати вплив на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні. Сюди відносяться матеріальна достатність працівників, освіта, системність приросту величин основних і додаткових виплат, якість їх обслуговування, соціально-економічна забезпеченість персоналу підприємства, його імідж у працюючих і ставлення сторонніх спостерігачів до останнього тощо.

29. Сек-фактори – це події у сфері корпоративної безпеки, властиві для всіх рівнів національної суспільної господарської системи держави, що діяли, впливають чи будуть мати вплив на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні. Сюди відносимо перелічені й решту факторів, що характерні квазі-, макро-, мезо- і мікрорівню національної суспільної господарської системи країни, які діяли, впливають або будуть мати вплив на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні.

30. Rf-чинники – це окремі чи сукупність чинників, що впливають на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні (існують у теорії і на практиці КУ), які з тих або інших причин й обставин не входять до жодної з перелічених груп. Сюди відноситься, скажімо, широкий спектр варіантів поєднання між собою різних явищ, характерних для мета-, макро-, мезо- і мікрорівня національної суспільної господарської системи країни, що діяли, впливають чи впливатимуть на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні й, таким чином, брали, беруть або будуть брати участь у зародженні, розвитку та становленні умов еволюції підприємств, з яких формується середовище їх виробничо-господарської діяльності і котрі впливають на механізми управління АТ, детермінуючи й забезпечуючи його якість та результативність в них, відповідний стан виробників промислової продукції.

Висновки. Таким чином, кластеризація факторів, що впливають на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні, зокрема і їх вивчення в цілому, є чи не однією з обов'язкових передумов до проведення її експертного оцінювання на підприємствах. Важливість цих етапів наукового дослідження можливостей і пріоритетних напрямів підвищення економічної ефективності корпоративного управління в машинобудуванні полягає ще й у тому, що відносини між частинами середовища функціонування та розвитку підприємств і останніми є вкрай диференційними за характером впливу на них АТ. Це дає можливість класифікувати чинники, що впливають на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні, на контрольовані і неконтрольовані з боку виробників промислової продукції. Звідси випливає, що при виконанні функцій, які відводяться учасникам КУ у процесі управління акціонерними то-

вариствами, функціонуванні і розвитку підприємств в середовищі їх виробничо-господарської діяльності й, у першу чергу, їх менеджменті, до першочергових завдань та вкрай важливих обов'язків для них прирівнюється мінімізація неконтрольованих факторів. При цьому передбачається, що зведення до мінімуму їх числа має стимулювати підвищення рівня економічної ефективності корпоративного управління в машинобудуванні. У свою чергу, це може призвести до підвищення рівня ефективності виробничо-господарської діяльності підприємств. На останок, усе вищезазначене повинно забезпечити і дозволити свосчасне й повноцінне задоволення потреб та виробничо-соціальних інтересів учасників корпоративних відносин. Проте практична реалізація такого роду плану видається нам маловірогідною без попереднього здійснення й участі у ньому групування факторів, що впливають на економічну ефективність управління корпораціями в машинобудуванні, й інших результатів їх дослідження в теорії та на практиці КУ. Тому у випадку її відсутності у держави, що сьогодні характерно для України, формування загальної характеристики кластерів чинників, які впливають на економічну ефективність корпоративного управління в машинобудуванні, котра віддзеркалює суть і називає фактори, що включаються до тієї або іншої з них, щодня змушене набувати все більшої теоретичної цінності й практичного значення.

Подальшу увагу необхідно присвятити оцінюванню й аналізуванню економічної ефективності корпоративного управління в машинобудуванні, визначенню пріоритетних шляхів покращення його стану.

Список літератури / References

1. Андронов В.В. Корпоративный менеджмент в современных экономических отношениях: [монография] / В.В. Андронов. – М.: ЗАО „Издательство „Экономика“, 2004. – 236 с.
Andronov, V.V. (2004), *Korporativnyi menedzhment v sovremennykh ekonomicheskikh otnosheniyakh* [Corporate Management in Modern Economic Relations], Publishing house “Economy”, Moscow, Russia.
2. Менеджмент корпорации и корпоративное управление: [монография] / А.Н. Асаул, В.И. Павлов, Ф.И. Бескьерь, О.А. Мышко. – С.-Пб.: Гуманистика, 2006. – 328 с.
Asaul, A.N., Beskyer, F.I., Pavlov, V.I. and Myshko, O.A. (2006), *Menedzhment korporatsyi i korporativnoye upravleniye* [Corporate Management and Corporate Governance], monograph, Innersurf, St. Pyterburh, Russia.
3. Воронкова А.Е. Корпоративное управление: [підручник] / А.Е. Воронкова, Г.В. Козаченко. – К.: Лібра, 2004. – 368 с.
Voronkova, A.Ye. and Kozachenko, G.V. (2004), *Korporativne upravlinnia* [Corporate Governance], tutorial, Libra, Kiev, Ukraine.
4. Гриньова В.М. Організаційно-економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні: [монографія] / В.М. Гриньова, О.Є. Попов. – Харків: ХДЕУ, 2003. – 324 с.

Grineva, V.M. and Popov, O.Ye. (2003), *Orhanizatsiyno-ekonomichni osnovy formuvannia systemy korporatyvnoho upravlinnia v Ukraini* [Organizational and Economic Foundations of Corporate Governance in Ukraine], monograph, published by Kharkiv State Economy University, Ukraine.

5. Корпоративне управління на підприємствах України: постприватизаційний етап еволюції: [монографія] / О.В. Мороз, Н.П. Карачина, Т.М. Халімон. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. – 180 с.

Moroz, O.V., Karachyna, N.P. and Halimon, T.M. (2008), *Korporatyvne upravlinnia na pidpriemstvakh Ukrainy: postprivatyzatsiynyi etap evolutsii* [Corporate Governance in Ukraine: Post Privatization Phase of Evolution], “Vinnitsa-Universum”, Vinnitsa, Ukraine.

6. Вікі-словник [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://uk.wiktionary.org>

Wiki dictionary, available at: <http://uk.wiktionary.org>

7. Підручники. com. ua [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://pidruchniki.com.ua>

Pidruchniki.com.ua, available at: <http://pidruchniki.com.ua>

8. Реферати. net. ua [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://referatu.net.ua/referats/390/6973>

Referatu.net.ua, available at: <http://referatu.net.ua/referats/390/6973>

9. Малик І.П. Корпоративне управління акціонерними товариствами: інституціональне забезпечення [Текст] / І.П. Малик. – К. : Національний технічний університет України „КПІ“. – 206 с.

Malik, I.P. (2004), *Korporatyvne upravlinnia aktsionernymu tovarystvam* [Corporate Governance of Joint Stock Companies: Institutional Support], published by National Technical University of Ukraine „KPI“, Kyiv, Ukraine.

10. Укркнига. org. ua [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/757/22>

Ukrkniga.org.ua, available at: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/757/22>

11. Сайт marketing-helping.com [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://marketing-helping.com>

Marketing-helping.com available at: <http://marketing-helping.com>

Цель. Детализация, конкретизация и обобщение результатов научного исследования одной из актуальных тем корпоративного управления (КУ), которой является определение и группировка факторов экономической эффективности управления акционерными обществами в промышленности (на примере машиностроения).

Методика. В работе использованы общенаучные и специальные методы исследования: метод критического анализа, научной абстракции, группировки, детализации, конкретизации, сравнения, синтеза и обобщения научного опыта современных теоретических исследований, системный и комплексный подходы.

Результаты. Разработка основных вариантов группировки (кластеризации) факторов экономической эффективности КУ в машиностроении. Определение и наведение групп (кластеров) факторов экономической эффективности управления корпорация-

ми в машиностроении. Формирование общей характеристики групп факторов экономической эффективности управления акционерными обществами (АО) в машиностроении.

Научная новизна. Получили дальнейшее развитие толкование понятия „факторы экономической эффективности управления корпорациями“, метод группировки факторов экономической эффективности управления АО в машиностроении по следующим признакам классификации и кластеризации факторов: отношение к объекту исследования, иерархия, природа происхождения.

Практическая значимость. Теоретические положения исследования доведены до уровня метода и рекомендации по определению, классификации и кластеризации факторов экономической эффективности управления корпорациями в машиностроении. Разработанный метод позволит облегчить управление АО в промышленности Украины, обеспечит повышение уровня экономической эффективности управления и развития предприятий, может использоваться в теории и на практике корпоративного управления.

Ключевые слова: акционерное общество (корпорация), группы, группирование, корпоративное управление, машиностроение, промышленность, факторы

Purpose. Detail specification and generalization of results of scientific research of one of the topics of corporate governance (CG), which is identifying and grouping the factors of economic efficiency of joint-stock companies in the industry (for example, engineering).

Methodology. The paper used general scientific and special methods of investigation: a method of critical analysis, scientific abstraction, grouping, detail specification, comparison, synthesis and generalization of scientific experience of modern theoretical research, systematic and comprehensive approaches.

Findings. Development of basic options of grouping (clustering) factors of economic efficiency of CG in engineering. Definition of groups (clusters) factors of economic performance of corporations in engineering. Formation of the general characteristics of the group of factors of economic efficiency of joint-stock companies (JSC) in engineering.

Originality. Had the further development of the notion of „factors of economic performance of corporations“ and the method of grouping the factors of economic efficiency of CG in engineering on grounds of such classification and clustering of factors as relevant to the research object, the hierarchy, the nature of origin.

Practical value. The theoretical study brought to the method and level of measures, classification and clustering factors of economic performance of corporations in engineering. The method will help and provide increased economic efficiency of management and development of companies and it can be used in the theory and practice of CG.

Keywords: joint-stock company, group, grouping, corporate governance, engineering, industry, factors

Рекомендовано до публікації докт. техн. наук І.Б. Скворцовим. Дата надходження рукопису 27.02.12.